

Asia

Ulkoasiainneuvosto 20.01.2020

Kokous

20.01.2020 - 20.01.2020

Ulkoasiainneuvoston ajankohtaisissa asioissa päähuomio oli Libyan tilanteessa ja 19.1. Berliinin konferenssin tuloksissa. Berliinin kokousta kiitettiin, tulokset on nyt toimeenpantava. Jäsenmaat antoivat tuen korkean edustajan aloitteille koskien tulitauon valvontaa sekä asevientikieltoa. Asevientikiellon osalta tukea sai operaatio Sophian elvyttäminen tehtävää varten. Valmistelutyö käynnistyy ja Libyaan palataan jälleen helmikuun neuvostossa, jolloin on pyrkimys tehdä päätöksiä. Lisäksi ajankohtaisissa asioissa olivat esillä Bolivia, Venezuela, Intia sekä Turkin toimet itäisellä Välimerellä.

Sahelia koskeneessa keskustelussa jäsenmaat tukivat EU:n vahvempaa sitoutumista ml. EU-tuen lisääminen, peräänkuuluttivat G5 Sahel -maiden osallistamista ja omistajuutta, painottivat yhteistyötä alueellisten toimijoiden kanssa, vaativat eri Sahel-aloitteiden ja toimien parempaa koordinoitua sekä kannattivat EU:n Sahel-strategian päivittämistä. Coreper ja Cops ottavat vetovastuun em. strategian päivittämisestä. Sahel-keskustelu jatkuu helmikuun ulkoasiainneuvostossa.

Ministerit hyväksyivät neuvoston päätelmät EU:n ilmastodiplomatian prioriteeteista vuodelle 2020. Ministerikeskustelussa korostettiin tarvetta tukea EU:n kunnianhimoista ilmastopolitiikkaa myös ulko- ja turvallisuuspolitiikan keinoin ja vaikuttaa kolmansiin maihin niiden päästövähennystavoitteiden ja -toimien kunnianhimon tason nostamiseksi. Vaikuttamistyön prioriteettimaista korostettiin sekä EU:n ulkopuolisia G20-maita että kehittyviä maita, kuten AKT-ryhmä. Vaikuttamistyössä on tärkeää hyödyntää mm. vapaakauppasopimusneuvotteluita sekä unionin muita politiikka- ja rahoitusvälineitä. Neuvosto käsittelee asiaa uudelleen ennen marraskuun COP26-ilmastihuippukokousta.

Ministereiden epävirallisella lounaalla aiheena oli Lähi-itä.

Ajankohtaiset aiheet

Ajankohtaisissa asioissa keskityttiin Libyaan ja 19.1. Berliinin konferenssin tuloksiin. Lisäksi esillä olivat Bolivia, Venezuela, Intia sekä Turkin poraukset itäisellä Välimerellä.

Bolivian osalta käytiin läpi ajankohtainen tilanne. Tilanne on vakautunut, mutta pysyy edelleen hauraana. EU-delegaatio yhdessä YK:n ja jäsenmaiden kanssa on pyrkinyt edistämään jännitteiden lieventämistä sekä tuomaan osapuolia yhteen. Tiettyä edistystä on saatu aikaiseksi, vaaleille on nyt

asetettu päivämäärä (3.5.). Tulevien vaalien valvontaan liittyen EU:sta on ollut ryhmä kartoittamassa tilannetta sekä mahdollisen täyden vaalitarkkailumission lähettämisen mahdollisuutta.

Myös Venezuelan osalta kerrattiin ajankohtainen tilanne, ml. puhemiehen valintaan liittynyt tilanne parlamentissa. EU on ilmaissut tukensa oppositiojohtaja Guaidólle. Eri keskusteluissa esillä ovat olleet uudet rajoittavat toimenpiteet. Jäsenmaat painottivat EU:n roolin vahvistamista ja lisäpakotteita. Suunniteltiin, että tulevaisuudessa ulkoasiainneuvostossa käytäisiin kokonaisvaltainen strateginen keskustelu Latinalaisesta Amerikasta.

Intian kohdalla viitattiin tulevaan EU-Intia-huippukokoukseen 13.3. Intian kanssa halutaan vahvistaa yhteistyötä monella alalla, kuten kaupassa, turvallisuudessa ja ilmastonmuutoksessa. Tarkoituksena on työstää uusi tiekartta toimista seuraavaksi viideksi vuodeksi. Intian painotettiin olevan maailman suurin demokratia ja huippukokous tarjoaa mahdollisuuden vahvistaa vuoropuhelua ja suhteita. Jäsenmaat korostivat huippukokouksen huolellista valmistelua ja Intian kanssa käytävän vuoropuhelun tärkeyttä.

JCPOA:n riitojenratkaisumekanismin käynnistämisen myötä on tärkeä arvioida tilannetta ja jatkotoimia. Asiaa kommentoineet jäsenmaat painottivat, ettei sopimusta olla jättämässä, eikä tavoitteena ole YKTN:ään päätyminen tai pakotteet. Korostettiin diplomaattisten pyrkimysten tärkeyttä tilanteen ratkaisemiseksi.

Berliinin konferenssi sai kiitosta, ja sen lopputulemaa pidettiin tärkeänä askeleena, jossa sitouduttiin asevientikieltoon. Myös kolmansien osapuolten taholta annettava tuki pyritään lopettamaan, ja sodan osapuolet yritetään saada neuvottelupöytään. YKTN keskustelee asevientikiellon toimeenpanosta. AU on ilmoittanut haluavansa olla mukana työssä.

Komissio kertoi toimistaan Libyassa, ml. rahallinen ja tekninen tuki, sekä tuki poliittiselle prosessille ja kapasiteetinrakentamiselle. Muuttoliikepuolen osalta komissio tekee yhteistyötä YK:n pakolaisjärjestö UNHCR:n ja kansainvälisen siirtolaisuusjärjestö IOM:n kanssa.

Jäsenmaiden puheenvuoroissa korostettiin EU:n Libya-toimien tärkeyttä, tulitauon aikaansaamista, ja konfliktin poliittisen ratkaisun merkitystä. AU:n, Arabiliiton ja Libyan naapurimaiden kanssa on tärkeää keskustella. Libyan ulkopuolisten toimijoiden sekaantumista konfliktiin pidettiin myös huolestuttavana, ja niiden ei pitäisi päästä päättämään Libyan tulevaisuudesta.

Suomi kiitti EU:n pyrkimyksistä. YUTP-välineiden osalta esitetyt ajatukset vaikuttavat hyviltä avauksilta. Tulitauon valvonnassa täysi koordinaatio YK:n kanssa on keskeistä, mutta tärkeää että EU on työssä mukana. Asevientikiellon osalta operaatio Sophian pohjalle rakentaminen vaikuttaa, myös aikataulu huomioiden, hyvältä ajatukselta. Mahdollisen erityisedustajan nimittäminen on korkean edustajan päätettävissä.

Ajankohtaisten asioiden lopuksi nousi esille Turkin poraustoimet itäisellä Välimerellä. Turkin kerrottiin ilmoittaneen käynnistävänsä viidennen porauksen.

Sahel

Sahelin osalta toivottiin EU- ja G5 Sahel-mailta vahvempaa sitoutumista Saheliin. Tilanteessa kerrottiin olevan kysymys pikemminkin sodasta kuin pelkästä rauhansopimuksen toimeenpanosta. Tuotiin esille uusien iskujen kasvaneet uhriluvut ja terroriuhka Euroopalle. 13.1. Paussa perustetun uuden Sahel -koalition keskeisenä tavoitteena on kv. yhteisön mobilisointi. Myös Libyan tilanteen todettiin vaikuttavan Saheliin. Katsottiin, että Sahelin rauha tarvitsee toimivia valtioita. Eräissä puheenvuoroissa katsottiin myös, että jo olevia EU-operaatioita alueelle tulisi kasvattaa ja niiden toiminta-aluetta laajentaa. Pelkän koulutuksen ei nähty olevan riittävää. Paun huippukokouksen päätökset tulisi operationalisoida neuvostossa.

Todettiin tilanteen olevan Sahelissa vakava, ja alueen epävakaus on levinnyt ympäröiviin maihin. Paussa pidetyssä Sahel-huippukokouksessa päätettiin uuden Sahel-koalition perustamisesta, jossa on neljä pilaria: 1) terrorismin vastainen taistelu, 2) G5 Sahel -maiden sotilaallisen kapasiteetin

vahvistaminen, 3) G5 Sahel –maiden läsnäolon ml. peruspalveluiden palauttaminen eri alueille sekä 4) kehitysyhteistyö. Paun huippukokouksen pääviesti oli tilanteen vakavuus sekä yhtenäisyyden ja koordinaation tarve. Muistutettiin että Sahel on EU:n etelärajalla ja kyseessä on myös EU:n turvallisuus.

Keskusteluun osallistuneet jäsenmaat olivat pääosin samaa mieltä analyysistä, ilmaisivat valmiutensa EU-tien lisäämiselle sekä kannattivat EU:n Sahel –strategian päivittämistä. Paun Sahel –kokousta pidettiin onnistuneena askeleena eteenpäin ja tärkeä G5 Sahel –maiden sitouttamiselle. Muuten keskusteluissa korostettiin yleisesti G5 Sahel –maiden omistajuutta ja osallistamista, poliittisen dialogin lisäämistä G5 Sahel –maiden kanssa ja poliittisten ratkaisujen etsimistä. Jäsenmaat painottivat myös muiden alueellisten toimijoiden, kuten Afrikan Unionin, kanssa tehtävää yhteistyötä. Esille nostettiin myös kv. toimijoiden kanssa tehtävän yhteistyön merkitys. Yksittäisinä kohtina jäsenmaat painottivat mm. seuraavaa: integroitua lähestymistapaa, Mauritanian G5-puheenjohtajuuden tukemista, konfliktin juurisyihin puuttumista, muuttoliikkeen hallintaa, naisten ja nuorten osallistamista vaikuttamisprosesseihin, oikeusvaltioperiaatetta ja ihmisoikeuksien noudattamista.

Suomi korosti puheenvuorossaan, että EU:n Sahel-strategiaa päivitettäessä on kiinnitettävä huomiota eri Sahel-aloitteiden koordinaatioon sekä Sahel-maiden poliittisen johdon ja viranomaisten sitouttamiseen niihin. EU:n on panostettava epävakauden leviämisen estämiseen. EU:n on tärkeää tukea G5-joukkojen kapasiteetin kehittämistä sekä laajempien alueellisten toimijoiden kuten ECOWAS:in roolia. On tuettava pyrkimyksiä palauttaa valtiotoimijuuden läsnäolo Sahelin valtioiden koko alueille, jotta väestön luottamus valtiorakenteeseen voisi palautua. Suomen mukaan EU:n tulee painottaa vakauttamisprosessien inklusiivisuutta sekä huolehtia nuorten ja naisten järjestelmällisestä osallistamisesta näihin. Tavoite tulee kirjata selkeästi Sahel-strategiaan. Suomi tukee EU:n kriisinhallintaoperaatioiden tärkeää työtä Sahelin alueella ja tarkastelee mahdollisuuksia kasvattaa kriisinhallintaosallistumistaan Sahelin alueella.

Lopuksi todettiin jäsenmaiden antaneen vahvan tuen EU:n Sahel -strategian päivittämiselle, jossa tulokulmana on integroitu lähestymistapa.

Ilmastodiplomatia

Uuden Green Deal –ehdotuksen myötä ilmastopolitiikan kerrottiin olevan yhä keskeisemmässä asemassa EU:n toiminnassa. Pariisin ilmastopoliittisten tavoitteiden saavuttaminen edellyttää muun maailman ilmastotoimien kiihdyttämistä: EU itse tuottaa vain 9 % maailman hiilidioksidipäästöistä. Painotettiin ilmastodiplomatian tärkeyttä tulevissa kolmansien maiden kanssa käytävissä huippukokouksissa. Toivottiin myös, että muissa keskusteluissa kolmansien maiden kanssa on säännönmukaisesti kiinnitettävä huomiota ilmastotoimien edistämiseen: EU:n on vaadittava keskeisiltä teollisuusmailta ja kehittyviltä mailta selkeät sitoumukset päästövähennystavoitteiden nostamisesta. Ilmastomuutos tulisi myös huomioida esimerkiksi kauppasopimusneuvotteluissa.

Jäsenmaat olivat yksimielisiä tarpeesta vahvistaa EU:n ilmastodiplomatiaa; ilmastopolitiikan tavoitteita globaalilla tasolla ei voida saavuttaa yksin EU-maiden toimin. Kuluvan vuoden aikana tehtävällä vaikuttamistyöllä kolmansien maihin on suuri merkitys, jotta marraskuun COP26-ilmastohuippukokous voi onnistua. Useat jäsenmaat korostivat EU:n tarvetta vauhdittaa omalla esimerkillään kumppanimaiden päästövähennyssitoumusten nostamista.

Eräät keskusteluun osallistuneet pitivät tärkeänä räätälöidä vaikuttamiskeinot kolmansien maiden erilaisten tarpeiden mukaan. Todettiin viime vuoden COP25-huippukokouksen osoittaneen, että Pariisin sopimuksen kaikki kolme osa-aluetta; päästövähennykset, sopeutuminen ja rahoitus on huomioitava myös EU:n vaikuttamistyössä. Lisäksi huomautettiin demokratiatuen osaltaan palvelevan myös ilmastopoliittisia tavoitteita.

Suomi totesi, että EU:n on johdettava esimerkillään. Yhteistyötä on tiivistettävä keskeisten saastuttajamaiden kanssa. Toisaalta on huomioitava Afrikan kasvavat taloudet. Suomi mainitsi

kansainvälisen valtiovarainministerien ilmastokoalition tärkeän työn ilmastokysymysten valtavirtaistamiseksi talouspolitiikassa; Intia on pian liittymässä koalitioon. Kauppasopimusneuvotteluissa on keskeistä huomioida ilmastoystävällisten teknologioiden, tuotteiden ja palveluiden pääsy uusille markkinoille. Hiilen käytön hinnoittelua on kehitettävä ja kiertotalouden toimintaa edistettävä globaalilla tasolla. Ilmastomuutoksen ja turvallisuuden yhteys on huomioitava esimerkiksi EU:n kriisinhallintaoperaatioiden toiminnassa. Nato ja YK ovat tässä tärkeät kumppanit EU:lle. Suomi mainitsi esimerkkinä käytännön hyvistä toimista Suomen ulkoministeriön nuorten diplomaattien aloitteen ministeriön hiilijalanjäljen pienentämiseksi ja ilmastovaikutusten huomioimiseksi kattavasti ulkopolitiikassa. Suomi tulee myös pian nimittämään uuden ilmastosuurlähettilään.

Tärkeimmistä vaikuttamisen kohteista mainittiin sekä EU:n ulkopuoliset G20-maat, että AKT-ryhmän kaltaiset kehitysmaat. Korostettiin myös EU:n tukea itäisen ja eteläisen naapuruston sekä Länsi-Balkanin maiden ilmastotoimille. Esille tuotiin myös haavoittuvimmassa asemassa oleville saarivaltioille annettava tuki. Vaikuttamista keskeisimpiin kumppaneihin tulevaisuudessa huippukokouksissa erityisesti Kiinan, Intian ja Afrikan unionin maiden kanssa alleviivattiin.

Jotkin jäsenmaat korostivat kansallisen ilmastopolitiikan lähtökohtia, mm. unionin oman kilpailukykyyn turvaamista sekä puhtaampiin energiamuotoihin siirtymisen taloudellisten vaikutusten kompensoimista.

Hyväksyttiin neuvoston päätelmät (<https://www.consilium.europa.eu/media/42177/st05033-en20.pdf>), jotka määrittävät ilmastodiplomatian prioriteetit kuluvalle vuodelle. Aiheeseen palataan neuvostossa ennen marraskuun COP26-kokousta.

Epävirallinen ministerilounas

Epävirallisen lounaan aiheena oli laajempi Lähi-itä ja Lähi-idän rauhanprosessi (MEPP).

Suomen edustajat

Ulkoministeri Pekka Haavisto ja virkamiesdelegaatio

Asiakirjat

Liitteet

Viite

Asiasanat	ilmastonmuutos, Lähi-idän tilanne, Sahel, YUTP, UAN Ulkoasiainneuvosto
Hoitaa	UM, YM
Tiedoksi	EUE, LVM, MMM, OKM, OM, PE, PLM, SM, STM, TEM, TPK, VM, VNK, VTV